

kelimesi (el-Kehf 18/19) müfessirlere göre "helâl" anlamındadır. Essenîler'in helâl ve haram konusunda çok titiz oldukları, Tevrat'ın yiyeceklerle ilgili hükümlerine sıkı sıkıya bağlı oldukları kaynaklarda belirtilmektedir. Halbuki Hıristiyanlığa göre "ağızdan giren değil ağızdan çıkan pistir". St. Paul'e göre ise "çarşıda satılan her şey yenilebilir" (I. Korintoslular'a, 10/25). Bütün bunlar, Kur'an-ı Kerim'de kısımları anlatılan "Ashâbü'l-Kehf ve'r-rakim" in Hıristiyanlık öncesi dönemde yaşadıklarını düşündürmektedir.

Kıssanın geçtiği yerle ilgili olarak da çeşitli rivayetler mevcuttur. İspanya, Cezayir, Mısır, Ürdün, Suriye, Afganistan ve Doğu Türkistan'da Ashâb-ı Kehf'e ait olduğu ileri sürülen mağaralar vardır. Anadolu'da ise Efes, Tarsus ve Efsûs (Arabissos, Afşin) olmak üzere üç yer gösterilmektedir. Muhammed Teysir Zabyân, *Ehlü'l-Kehf* adlı kitabında Ashâb-ı Kehf'in Ürdün'de Amman yakınlarındaki bir mağarada bulunduğu burada yapılan kazılarla kesinlik kazandığını ve birçok ilim adamının da aynı kanaatte olduğunu çeşitli vesikalarla ispata çalışmaktadır. Ancak Fahreddin er-Râzî'nin dediği gibi, Ashâb-ı Kehf'in yaşadığı zaman ve mekân hakkında bir nas bulunmadığına göre bunu kesin olarak bilmek mümkün değildir. Zaten Kur'an-ı Kerim'in takip ettiği metot gereği bu ve benzeri kıssalarda, verilmek istenen mesajı ikinci plana itecek ve kıssanın asıl gayesini gölgeleyecek ayrıntı türünden bilgilere yer verilmemiştir. Mağaradakilerin kaç kişi oldukları, ne zaman ve nerede yaşadıkları ve kaç yıl uykuda kaldıkları gibi alınacak ders bakımından önemli olmayan bilgilerden ziyade üzerinde düşünülmesi, ibret alınması gere-

ken hususlar ön plana çıkarılmıştır. Yahudilik'te ve Hıristiyanlık'ta da var olduğu ve Kur'an-ı Kerim'de özlü olarak tekrarlandığı anlaşılan Ashâb-ı Kehf kıssasıyla müminlere verilmek istenen mesaj, ana hatlarıyla, iman-küfür mücadelesinin öteden beri hep var olduğu, inanların her devirde zulme uğramalarına rağmen bâtılın hakka asla galebe çalamadığı, samimiyetle iman edip inançlarının gereğini yaşayanları Allah'ın mutlaka başarıya ulaştırdığı ve nihayet her şeyi yoktan var eden Allah'ın insanları yeniden diriltmeye muktedir bulunduğu (ayrıca bk. KEHF SÜRESİ).

BİBLİYOGRAFYA :

Müsned, IV, 274; Buhârî, "Enbiyâ", 52; Taberî, *Tefsir*, XV, 127-150; a.mlf., *Târîh* (Ebü'l-Fazl), I, 455-456; Mâverîdî, *A'lâmü'n-nübüvve*, Kahire 1319, s. 36; Fahreddin er-Râzî, *Tefsir*, XXI, 113; Yâkût, *Mu'cemü'l-büldân*, I, 231; İbnü'l-Esir, *el-Kâmil*, I, 355-359; Kurtubî, *Tefsir*, X, 360; İbn Kesir, *Tefsir*, III, 74; *Tecrid Tercemesi*, IX, 200-204; L. Massignon, *Opera Minora*, Paris 1963, III, 104-180; a.mlf., "Les Sept Dormants d'Éphèse (Ahl-al-Kahf) en Islam et en Chrétienté", *REI* (1954), s. 59-112; (1955), s. 93-106; (1957), s. 1-11; (1958), s. 1-10; (1959), s. 1-8; M. Hamîdullah, *Le Coran* (Traduction Intégrale), Paris 1971, s. 274-275; Muhammed Teysir Zabyân, *Ehlü'l-Kehf ve zuhrü'l-mu'cizeti'l-Kur'âniyyeti'l-kübürâ*, Kahire 1398/1978; Elmalılı, *Hak Dini*, V, 3233-3241; Faruk Sümer, *Eshâbü'l-Kehf (Yedi Uyurlar)*, İstanbul 1989; Ayhan Onur, *Eshâbü'lkehfi Tepesinde Bazı Coğrafi Müşahedeler* (Coğrafya Araştırmaları Dergisi, sy: 1, 1966'dan ayrıbasım), Ankara 1966; *Revue Biblique* (1912), s. 234; Ahmed Ramazan Ahmed, "el-Kehf ve'r-Rakim fi't-târîh ve'l-âşâr", *ed-Dâre*, IV/2, Riyad 1983, s. 114-133; H. Leclercq, "Sept Dormants d'Éphèse", *DAFL*, XV/1, s. 1251-1262; I. Guidi, "Seven Sleepers", *ERE*, XI, 428-430; E. H. Vollet, "Dormants (Les Sept)", *Gr.E*, XIV/2, s. 939-940; "Seven Sleepers", *EAm*, XXIV, 610; [Ed.], "Honi ha-Me'aggel", *EJd*, VIII, 964-965; F. Halkin, "Seven Sleepers of Ephesus", *EBr*, XX, 270; A. J. Wensinck, "Eshâbü'lkehfi", *IA*, IV, 371-373; Seyyid Âbid Ahmed Ali, "Ashâbü'l-Kehf", *UDMİ*, II, 827-832; R. Paret, "Ashâb al-Kahf", *EI²* (Fr.), I, 712-713.

İSMET ERSÖZ

ASHÂB-ı MEDYEN

(bk. MEDYEN).

ASHÂB-ı SUFFE

(bk. SUFFE).

ASHÂBÜ'İ-ADL ve't-TEVHİD

(bk. MU'TEZİLE).

ASHÂBÜ'İ-A'RÂF

(bk. A'RÂF).

ASHÂBÜ'İ-ELF

(أصحاب الألف)

1000 ile 2000 arasında
hadis rivayet eden
sahâbiler için kullanılan terim.

Hadis rivayet etmekle tanınan sahâbilerin ne kadar rivayeti bulunduğunu tesbit etmek isteyenler, en fazla hadis ihtiva etmesi sebebiyle Bakî b. Mahled'in *el-Müsned*'ini esas almışlardır. Bu esere göre 1000 ile 2000 arasında rivayeti bulunan sahâbiler Abdullah b. Abbas (1660 hadis), Câbir b. Abdullah (1540 hadis) ve Ebû Saîd el-Hudrî'dir (1170 hadis). Ancak bu sayılar muhtemel tekrarlardan dolayı azalabileceği gibi diğer hadis kitapları dikkate alındığında daha da artabilir.

BİBLİYOGRAFYA :

İbnü'l-Cevzî, *Telkîhu fühûmi ehli'l-eser* (nşr. Ali Hasan), Kahire 1975, s. 362-363; M. Tayyib Okıç, *Bazı Hadis Meseleleri Üzerinde Tetkikler*, İstanbul 1959, s. 31; Muhammed Zübeyr Sıddîkî, *Hadis Edebiyatı Tarihi* (trc. Yusuf Ziya Kavakçı), İstanbul 1966, s. 44.

ABDULLAH AYDINLI

ASHABÜ'İ-EYKE

(أصحاب الأيكة)

Kur'an-ı Kerim'de

Hız. Şuayb'ın peygamber olarak gönderildiği bildirilen ve Ashâb-ı Medyen olarak da anılan kavim

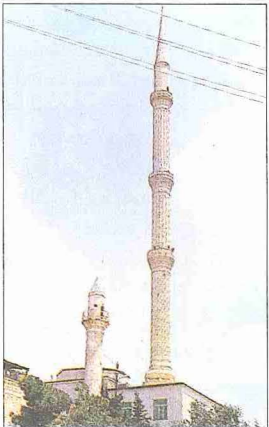
(bk. MEDYEN).

ASHÂBÜ'İ-FERÂİZ

(أصحاب الفرائض)

İslâm miras hukukunda
belirli pay sahibi mirasçılar için
kullanılan terim.

Ferâizin tekili olan farîza "belirli pay" demektir. Mirastaki payları ferdî sisteme uygun olarak tek tek belirlenen mirasçılara, "belirli pay sahibi mirasçılar" anlamında bu isim verilmektedir. Bu gruba giren mirasçılar on bir olup değişik durumlara göre bunlar için kırk pay durumu (kırk hal) söz konusudur. Kitap, sünnet ve icmâ ile belirlenen bu on bir mirasçı ve pay durumları şöyledir:

Ashâb-ı Kehf
Camii -
Tarsus /
İcel